

Hrvatska narodna banka
Sektor platnog prometa
Direkcija za nadzor platnog prometa

STATISTIKA PLATNOG PROMETA

IZVJEŠTAJ O BEZGOTOVINSKIM PLATNIM TRANSAKCIJAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA 2016. GODINU

lipanj 2017.

PREGLED OSNOVNIH POJMOVA

Izravno terećenje je platna usluga kojom se tereti platiteljev račun za plaćanje, pri čemu platnu transakciju inicira primatelj plaćanja na temelju suglasnosti platitelja dane svom pružatelju platnih usluga, primatelju plaćanja ili pružatelju platnih usluga primatelja plaćanja.

Kartična platna transakcija usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.

Kreditni transfer je platna usluga kojom se račun za plaćanje primatelja plaćanja odobrava za platnu transakciju ili za niz platnih transakcija nakon terećenja platiteljevog računa za plaćanje, od strane pružatelja platnih usluga kod kojeg se vodi platiteljev račun za plaćanje, na temelju naloga za plaćanje koji daje platitelj.

Međunarodna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga nalazi u RH, a drugi izvan RH.

Nacionalna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platiteljev pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga, a koji se nalaze u Republici Hrvatskoj.

Terećenje bez naloga jest transakcija koju inicira i izvršava kreditna institucija, prijenosom s računa za plaćanje svojega korisnika platne usluge na temelju ugovora s tim korisnikom, a bez posebnog naloga za plaćanje (kamate, naknade za pojedine platne usluge kao što je primjerice naknada za vođenje računa).

Trajni nalog je uputa koju je platitelj dao pružatelju platnih usluga kod kojeg se vodi platiteljev račun za plaćanje za izvršavanje kreditnih transfera u redovitim vremenskim razmacima ili na unaprijed utvrđene datume (npr. plaćanje anuiteta ili rate kredita i sl.).

Usluga plaćanja računa jest platna transakcija kod koje kreditna institucija na temelju ugovora s primateljem plaćanja prikuplja novčana sredstva platitelja i prikupljeni iznos stavlja na raspolaganje primatelju plaćanja u vremenskim ciklusima određenima ugovorom (npr. račun za struju, vodu, plin i sl.), a u skladu s odredbama Zakona o platnom prometu kojima se određuju rokovi izvršenja plaćanja.

Uvod

Na području gotovo svih zemalja članica Europske unije posljednjih nekoliko godina zabilježen je značajan porast bezgotovinskih platnih transakcija. Prema podacima Hrvatske narodne banke u Republici Hrvatskoj (u nastavku teksta: RH) porast se posebno odnosio na broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija, koji se u razdoblju od 2006. do 2016. gotovo udvostručio. Prosječan Hrvat danas u novčaniku ima najmanje dvije platne kartice, što RH svrstava u sam vrh Europske unije. Istodobno, gotovo 30% potrošača i 47% poslovnih subjekata u RH ima ugovorenu uslugu internetskog bankarstva, uslugu koja svojim korisnicima 24 sata na dan omogućuje zadavanje elektroničkih naloga po nižim naknadama u odnosu na naknade za zadavanje papirnih naloga. Stoga i ne čudi podatak o prosječnom godišnjem povećanju ukupnog broja transakcija kreditnih transfera za 5% u razdoblju od 2006. do 2016. godine. Porastu ukupnog broja nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija pridonose i usluge poput mobilnog bankarstva, od kojih se tek mnogo očekuje u budućnosti.

Analizira li se struktura broja nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija na razini 2016., može se zaključiti kako najveći udio (40%) u ukupnom broju nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju transakcije kreditnog transfera. Slijede ih transakcije platnim karticama s udjelom od 33% i transakcije terećenja bez naloga s udjelom od 20%. Transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa i usluge izravnog terećenja sudjeluju s udjelima nešto većim od 3%, a na posljednjem mjestu bile su transakcije čekovima sa zanemarivim udjelom od 0,001%.

Istodobno, najveći udio u strukturi broja međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju transakcije platnim karticama s 85% i transakcije izvršene korištenjem usluge kreditnog transfera s ukupnim udjelom od 15%.

S druge strane, u strukturi ukupne vrijednosti bezgotovinskih platnih transakcija izrazito dominantan udio imaju transakcije izvršene korištenjem usluge kreditnog transfera. Naime, one su u 2016. činile više od 96% ukupne vrijednosti svih izvršenih nacionalnih i međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija.

Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti svih bezgotovinskih platnih transakcija rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u transakcijama većih vrijednosti. Tako su kreditni transferi uobičajeni način izvršenja plaćanja između trgovačkih društava, između trgovačkih društava i banaka, plaćanja između fizičkih osoba, isplate plaća i mirovina i slično. To je vidljivo i iz prosječne

vrijednosti pojedinačne transakcije kreditnog transfera¹, koja je znatno veća od npr. prosječne vrijednosti kartične transakcije², koja se ponajprije koristi za kupoprodaju robe i usluga u maloprodaji.

U Tablici 1. prikazani su ukupan broj i vrijednost izvršenih bezgotovinskih platnih transakcija u RH u 2016. godini. Podaci iz Izvještaja prikupljeni su na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu (u nastavku teksta: Odluka). Odlukom je propisana obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

Pružatelji platnih usluga čiji su podaci korišteni pri izradi Izvještaja jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

Izvještaj je podijeljen na nacionalne (točka **A** Izvještaja) i međunarodne platne transakcije (točka **B** Izvještaja).

¹ Prosječna vrijednost nacionalnoga kreditnog transfera iznosila je 6.265 kuna.

² Prosječna vrijednost nacionalne transakcije platnom karticom izdanom u RH iznosila je 194 kune.

Tablica 1. Izvještaj o bezgotovinskim platnim transakcijama u Republici Hrvatskoj u 2016.

Izvršene platne transakcije (1)	Broj transakcija	%	Vrijednost transakcija u kunama	%
A) NACIONALNE PLATNE TRANSAKCIJE				
1. Poslani kreditni transferi (2)	297.884.088	39,65%	1.795.673.296.922	96,02%
1.1. Kreditni transferi	277.234.713	93,07%	1.736.785.606.080	96,72%
1.2. Trajni nalozi	20.649.375	6,93%	58.887.690.843	3,28%
2. Usluga plaćanja računa	26.438.070	3,52%	5.822.302.225	0,31%
3. Izravna terećenja	24.553.159	3,27%	16.699.330.099	0,89%
4. Terećenja bez naloga (3)	151.404.125	20,15%	3.323.989.991	0,18%
5. Transakcije platnim karticama izdanima u RH (4)	251.063.018	33,41%	48.540.908.818	2,60%
5.1. Debitne platne kartice	165.442.546	65,90%	27.823.948.160	57,32%
5.2. Kreditne platne kartice	85.620.472	34,10%	20.716.960.658	42,68%
6. Transakcije čekovima izdanima u RH (5)	11.039	0,001%	5.325.537	0,0003%
UKUPNO NACIONALNE PLATNE TRANSAKCIJE (1. – 6.)	751.353.499	100%	1.870.065.153.591	100%
B) MEĐUNARODNE PLATNE TRANSAKCIJE				
7. Poslani kreditni transferi (6)	3.323.803	5,82%	213.098.491.508	47,77%
8. Primljeni kreditni transferi (7)	5.207.524	9,11%	212.391.839.018	47,61%
9. Transakcije platnim karticama izdanima u RH (8)	18.925.669	33,13%	6.970.709.381	1,56%
10. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH (9)	29.676.313	51,94%	13.640.858.618	3,06%
UKUPNO MEĐUNARODNE PLATNE TRANSAKCIJE (7. – 10.)	57.133.309	100,00%	446.101.898.525	100,00%
UKUPNO (A + B)	808.486.808		2.316.167.052.116	

(1) **Izvršene platne transakcije** obuhvaćaju izvršene bezgotovinske platne transakcije u svim valutama, preračunate u kune po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan svakog mjeseca.

(2) **Poslani kreditni transferi** obuhvaćaju sve nacionalne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

(3) **Terećenja bez naloga** obuhvaćaju transakcije terećenja bez naloga po računima potrošača i poslovnih subjekata (kamate i naknade za pojedine platne usluge, npr. naknada za vođenje računa). Transakcije terećenja bez naloga ne uključuju transakcije prijenosa iznosa rate/anuiteta kredita s računa za plaćanje korisnika platnih usluga na račun kreditne institucije ako je ugovorom o kreditu ugovoren takav prijenos.

(4) **Transakcije platnim karticama izdanima u RH** obuhvaćaju samo nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga te ugovornih terećenja (uključuju se transakcije kupnje robe i usluga preko obročne otplate i potrošačkih kredita). Transakcije podizanja i polaganja gotovog novca platnom karticom, kao i transakcije naknada, kamata, članarina i sl. koje je naplatio izdavatelj preko platne kartice, nisu uključene.

(5) **Transakcije čekovima izdanima u RH** obuhvaćaju samo transakcije kupnje čekom.

(6) **Poslani kreditni transferi** obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

(7) **Primljeni kreditni transferi** obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere u korist računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

(8) **Transakcije platnim karticama izdanima u RH** obuhvaćaju sve vrste međunarodnih kartičnih platnih transakcija karticama izdanima u RH, tj. transakcije kupnje robe i usluga te transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom.

(9) **Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH** obuhvaćaju transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH za kupnju robe i usluga preko prihvatnih uređaja. Transakcije kupnje e-novcem uključene su u Izvještaj.

Izvor: HNB

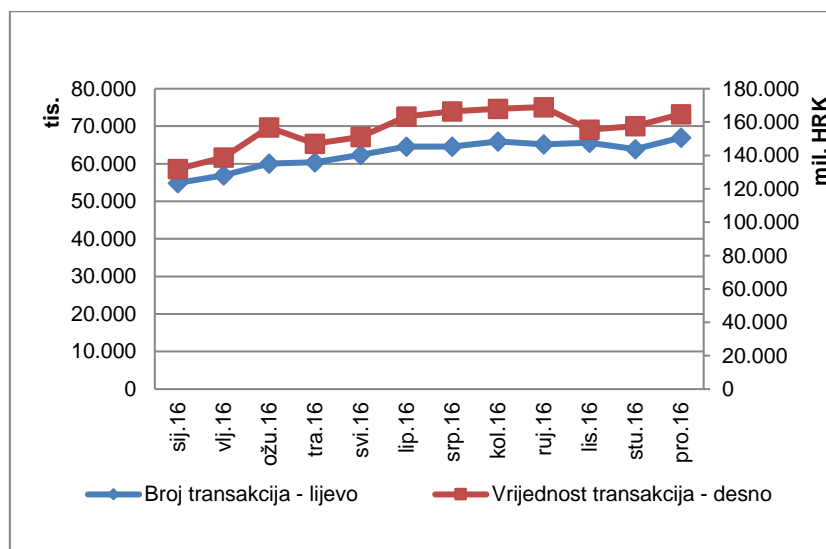
A) NACIONALNE BEZGOTOVINSKE PLATNE TRANSAKCIJE

Nacionalne bezgotovinske platne transakcije platne su transakcije u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga, a koji se nalaze u Republici Hrvatskoj. Podaci o nacionalnim bezgotovinskim platnim transakcijama u Izvještaju grupirani su u šest kategorija:

- Poslani kreditni transferi,
- Usluga plaćanja računa,
- Izravna terećenja,
- Terećenja bez naloga,
- Transakcije platnim karticama izdanima u RH i
- Transakcije čekovima izdanima u RH.

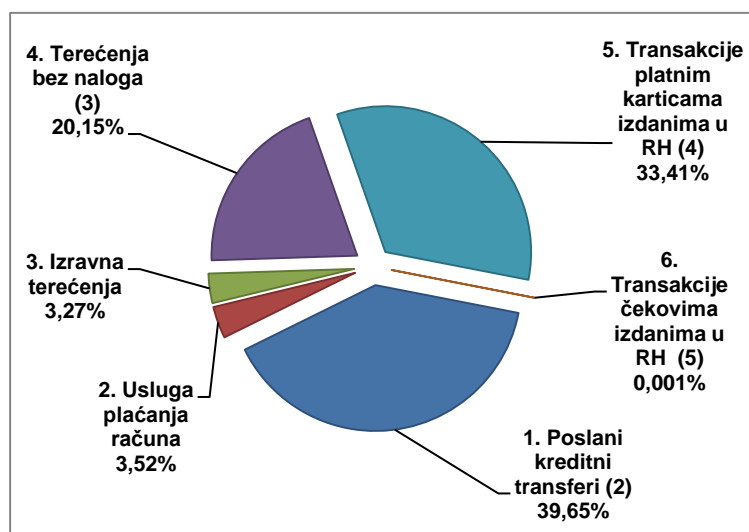
Prema dostavljenim podacima izvještajnih obveznika tijekom 2016. ukupno je izvršeno 751,4 milijuna nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 1.870.065,1 milijuna kuna. U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2015., ukupan broj transakcija povećao se za 5%, a ukupna vrijednost smanjila se za 1%. Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 62,6 milijuna nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija s prosječnom vrijednosti od 155,838,7 milijuna kuna mjesečno. (Slika 1.) Prosječna vrijednost nacionalne bezgotovinske platne transakcije u 2016. iznosila je 2.489 kuna.

Slika 1. Broj i vrijednost nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija

Izvor: HNB

Slika 2. Struktura nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija

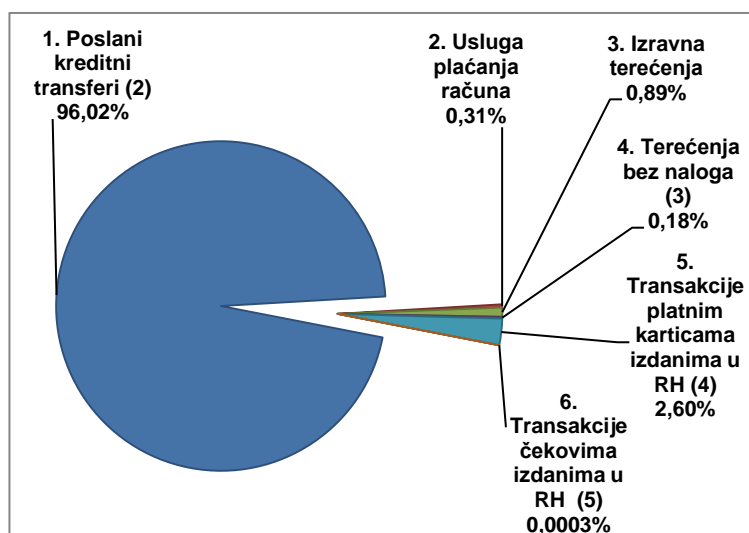

Izvor: HNB

Transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa i usluge izravnog terećenja sudjelovale su s udjelom od 3,52% odnosno 3,27%. Na posljednjem su mjestu transakcije čekovima izdanim u RH s udjelom od 0,001% (Slika 2.).

Iz strukture nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija u 2016. utvrđeno je kako se najveći udio (njih 39,65%) odnosio na transakcije poslanih kreditnih transfera. Slijedile su ih transakcije platnim karticama izdanim u RH s udjelom od 33,41% i transakcije terećenja bez naloga s udjelom od 20,15%.

Slika 3. Struktura nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija

Izvor: HNB

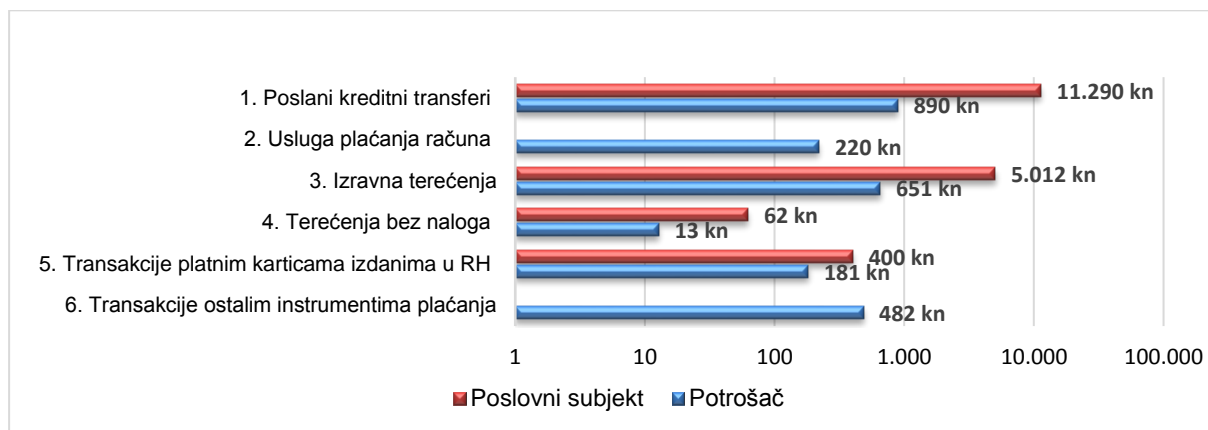
bezugotovinskih platnih transakcija rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u transakcijama veće vrijednosti. Tako su kreditni transferi uobičajen način izvršenja plaćanja između trgovačkih društava, između trgovačkih društava i banaka, plaćanja između fizičkih osoba, isplate plaća i mirovina i slično. To je vidljivo i iz prosječne vrijednosti nacionalne transakcije kreditnog transfera koja je znatno veća od npr. prosječne vrijednosti kartične transakcije koja se ponajprije koristi za kupoprodaju

U strukturi nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija u 2016. poslani kreditni transferi imaju izrazito dominantan udio. Njihov udio čini više od 96% ukupne vrijednosti svih izvršenih nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija (Slika 3.).

Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti nacionalnih

robe i usluga u maloprodaji. Iznos prosječne vrijednosti za svaku od kategorija nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija odvojeno za potrošača i poslovnog subjekta prikazan je na Slici 4.

Slika 4. Prosječna vrijednost nacionalne bezgotovinske platne transakcije

Izvor: HNB

Napomena: Transakcije korištenjem usluga plaćanja računa i transakcije ostalim instrumentima plaćanja (kupnja čekom) u RH u 2016. mogli su zadati isključivo potrošači.

U nastavku Izvještaja pojedinačno je analizirana svaka od kategorija nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija.

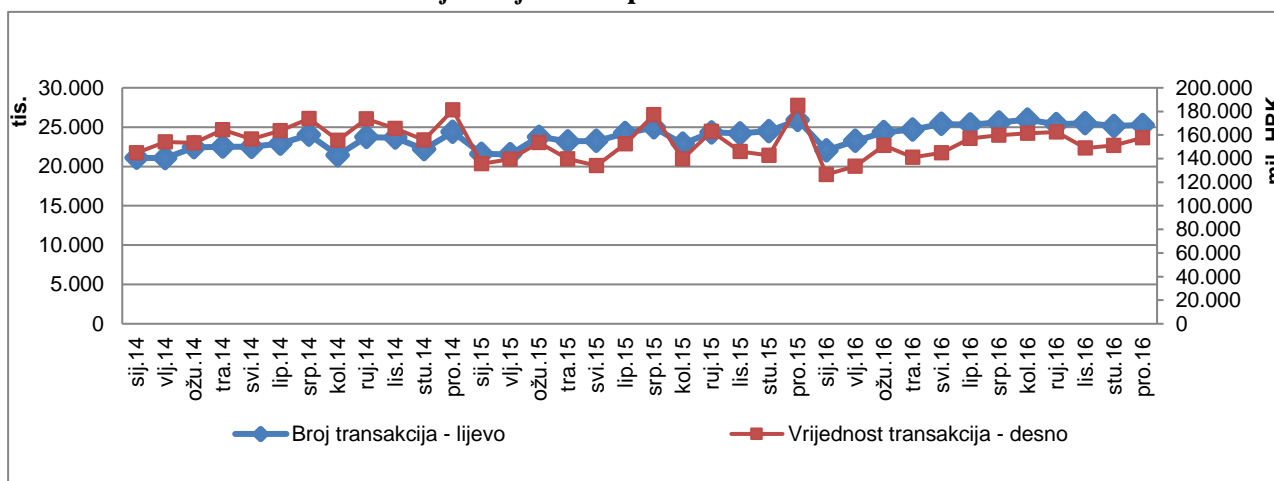
1. Poslani kreditni transferi

Kreditni transfer je platna usluga kojom se na temelju naloga za plaćanje koji daje platitelj tereti račun za plaćanje platitelja i odobrava račun za plaćanje primatelja plaćanja. Kreditni transfer dolazi od engleske riječi *credit transfer*, čime se podrazumijeva da je njime zadan prijenos u korist računa primatelja plaćanja na inicijativu platitelja pa ga ne treba poistovjećivati s pojmom "kredit". Platnu uslugu kreditnog transfera u RH na dan 31. prosinca 2016. pružalo je 27 kreditnih institucija.

Poslani kreditni transferi dominantna su platna usluga u RH i obuhvaćaju sve nacionalne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH. Poslani kreditni transferi obuhvaćaju i uslugu trajnog naloga.

U RH je u 2016. izvršeno 297,9 milijuna transakcija poslanih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 1.795.673,3 milijuna kuna. Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 24,8 milijuna poslanih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 149.639,4 milijuna kuna mjesečno. Prosječna vrijednost poslanoga kreditnog transfera iznosila je 6.028 kuna. Promatraju li se podaci o ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u posljednje tri godine, ukupan broj transakcija prosječno se povećavao za 5%, a ukupna se vrijednost smanjivala za 4% godišnje. Kretanje ukupnog broja i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u posljednje tri godine prikazano je na Slici 5.

Slika 5. Broj i vrijednost poslanih kreditnih transfera

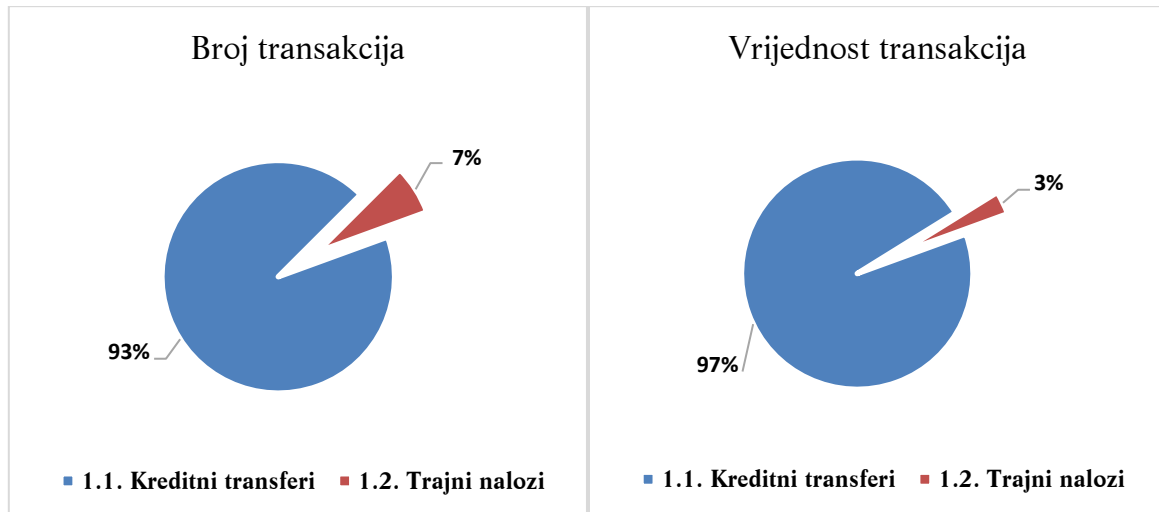

Izvor: HNB

S namjerom odvojenog prikaza trajnih naloga, odnosno nacionalnih bezgotovinskih kreditnih transfera koji se izvršavaju u redovitim vremenskim razmacima ili na unaprijed utvrđene datume (npr. plaćanje anuiteta ili rata kredita), kategorija poslanih kreditnih transfera u Izvještaju podijeljena je u dvije potkategorije, tj. na kreditne transfere

(Potkategorija 1.1.) i na trajne naloge (Potkategorija 1.2.). Udio svake od potkategorija u ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u 2016. prikazan je na Slici 6.

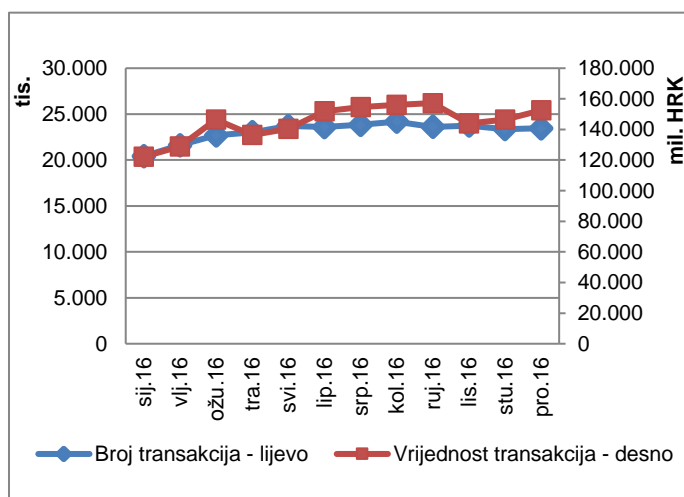
Slika 6. Udio kreditnih transfera i trajnih naloga u ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u 2016.

Izvor: HNB

U skladu s prikazanim na Slici 6. kreditni transferi (Potkategorija 1.1.) imaju značajan udio u odnosu na trajne naloge u ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera. Točnije, u 2016. u ukupnom broju transakcija poslanih kreditnih transfera njihov udio iznosio je 93%, a u ukupnoj vrijednosti 97%. Tijekom 2016. ukupno je izvršeno 277,2 milijuna transakcija nacionalnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 1.736.785,6 milijuna kuna. Na razini mjeseca prosječno je izvršen 23,1 milijun nacionalnih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 144.732,1 milijun kuna mjesečno (Slika 7.).

Slika 7. Kreditni transferi (Potkategorija 1.1.)

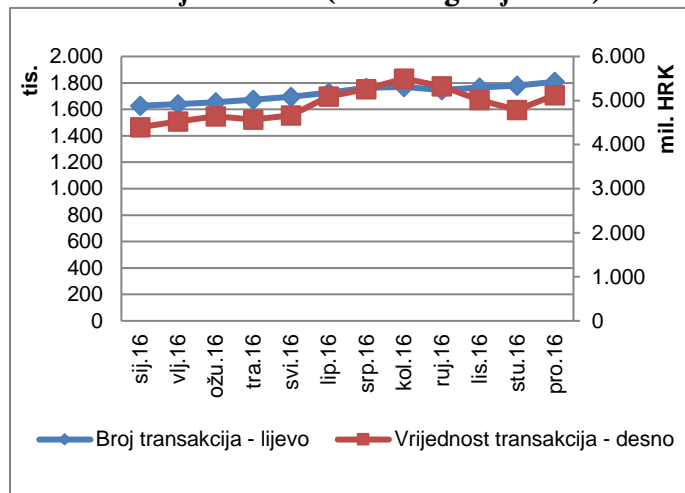
Izvor: HNB

Od ukupnog broja izvršenih transakcija nacionalnih kreditnih transfera njih 47% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, 49% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata, a 4% na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH. Istodobno, od ukupne vrijednosti izvršenih transakcija nacionalnih kreditnih transfera njih čak 86% izvršeno je na teret računa za

plaćanje poslovnih subjekata, a po 7% na teret računa za plaćanje potrošača i na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH. Prosječna vrijednost izvršenoga kreditnog transfera na teret računa za plaćanje potrošača iznosila je 927 kuna, na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta 11.004 kune, a na teret računa za plaćanje kreditne institucije 11.747 kuna.

Trajnih naloga (Potkategorija 1.2.) izvršenih na teret računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata u 2016. izvršeno je 20,6 milijuna u ukupnoj vrijednosti od 58.887,7 milijuna kuna. Navedeni iznosi u ukupnom broju poslanih kreditnih transfera čine udio od 7%, a u ukupnoj vrijednosti 3% (Slika 6.). Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 1,7 milijuna trajnih naloga s prosječnom vrijednosti od 4.907,3 milijuna kuna mjesečno (Slika 8.).

Slika 8. Trajni nalozi (Potkategorija 1.2.)

Od ukupnog broja izvršenih transakcija trajnih naloga njih 97% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, a 3% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata. Međutim, analizira li se ukupna vrijednost izvršenih transakcija trajnih naloga, njih 22% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, a 78% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata.

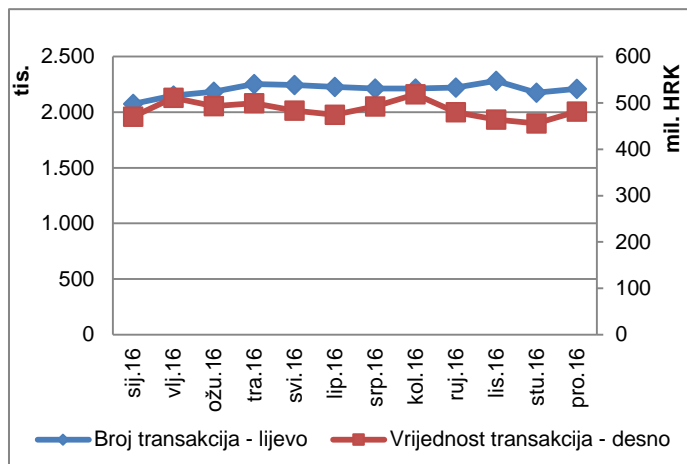
Izvor: HNB

Prosječna vrijednost izvršenoga trajnog naloga na teret računa za plaćanje potrošača iznosila je 647 kuna, dok je prosječna vrijednost izvršenoga trajnog naloga na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta iznosila 70.821 kunu.

2. Usluga plaćanja računa

Usluga plaćanja računa obuhvaća sve platne transakcije kod kojih kreditna institucija na temelju ugovora s primateljem plaćanja prikuplja novčana sredstva platitelja i prikupljeni iznos stavlja na raspolaganje primatelju plaćanja u vremenskim ciklusima određenima ugovorom (npr. račun za struju, vodu, plin i sl.). Pritom kreditna institucija naloge za plaćanje zaprima sama ili preko trećih osoba (Fina, Hrvatska pošta, trgovački lanci). Uslugu plaćanja računa u RH pruža 14 kreditnih institucija. Ukupan broj platnih transakcija izvršenih uslugom plaćanja računa u 2016. iznosio je 26,4 milijuna s ukupnom vrijednosti od 5.822,3 milijuna kuna.

Slika 9. Usluga plaćanja računa

Izvor: HNB

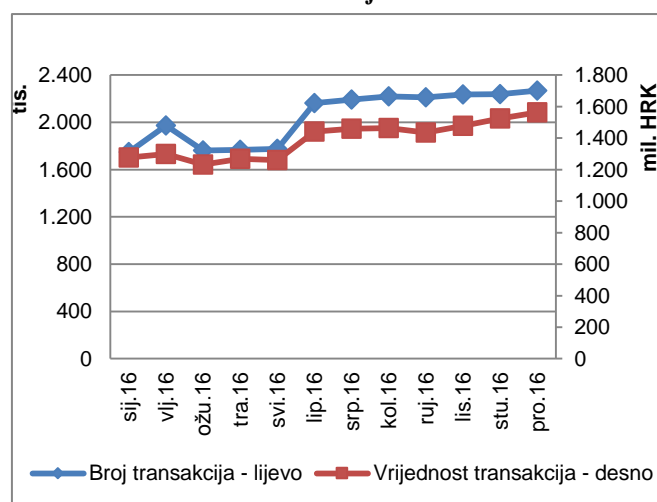
U skladu s prikazanim na Slici 9. mjesečno se prosječno izvršavalo 2,2 milijuna transakcija korištenjem usluge plaćanja računa s prosječnom vrijednosti u iznosu od 485,2 milijuna kuna mjesečno. Prosječna vrijednost transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa iznosila je 220 kuna.

3. Izravna terećenja

Izravno terećenje je platna usluga kojom se tereti platitelj račun za plaćanje, pri čemu platnu transakciju inicira primatelj plaćanja na temelju suglasnosti platitelja dane svom pružatelju platnih usluga, primatelju plaćanja ili pružatelju platnih usluga primatelja plaćanja. Transakcije u Izvještaju obuhvaćaju sva izravna terećenja na temelju kojih su u 2016. terećeni računi za plaćanje platitelja na teritoriju RH (npr. plaćanje obveza za komunalne usluge, naplata troškova po kartici s odgođenom naplatom).

U RH su tijekom 2016. uslugu izravnog terećenja pružale 23 kreditne institucije te je ukupno izvršeno 24,5 milijuna transakcija izravnih terećenja na teret računa za plaćanje platitelja u ukupnoj vrijednosti od 16.699,3 milijuna kuna. Od ukupnog broja transakcija izravnih terećenja njih čak 99,3% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača u ukupnoj vrijednosti od 24,4 milijuna kuna (95,1%).

Slika 10. Izravna terećenja

Izvor: HNB

Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija izravnih terećenja u 2016. prikazano je na Slici 10. Prosječan mjesečni broj izravnih terećenja na temelju kojih su u 2016. terećeni računi za plaćanje platitelja na teritoriju RH iznosio je 2 milijuna transakcija s prosječnom vrijednosti od 1.391,6 milijuna kuna mjesečno. Prosječna vrijednost transakcije

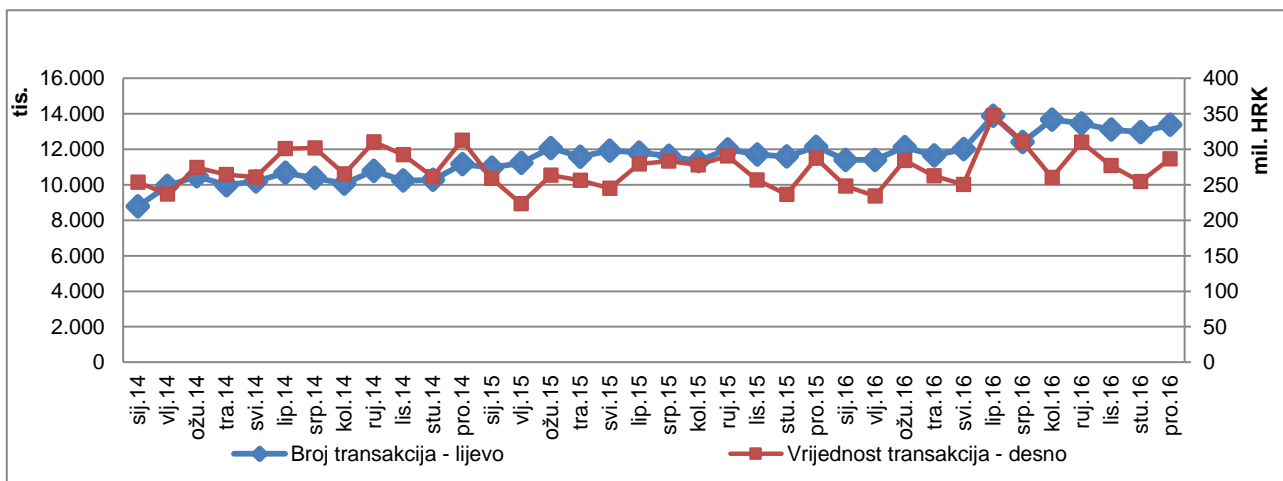
izravnog terećenja na teret računa za plaćanje potrošača iznosila je 651 kunu, a na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta 5.012 kuna.

4. Terećenja bez naloga

Terećenja bez naloga obuhvaćaju ukupan broj i vrijednost transakcija koje inicira i izvršava kreditna institucija, i to prijenosom s računa za plaćanje svojega korisnika platne usluge na temelju ugovora s tim korisnikom, a bez posebnog naloga za plaćanje (npr. transakcije kamata, naknada za pojedine platne usluge, kao npr. naknada za vođenje računa). Za potrebe ovog Izvještaja transakcije terećenja bez naloga ne uključuju transakcije prijenosa iznosa rate/anuiteta kredita s računa za plaćanje korisnika platnih usluga na račun kreditne institucije ako je ugovorom o kreditu ugovoren takav prijenos.

U skladu s navedenim utvrđeno je da je u RH u 2016. izvršeno 151,4 milijuna transakcija terećenja bez naloga u ukupnoj vrijednosti od 3.324,0 milijuna kuna na ime kamata i naknada. U odnosu na 2015. ukupan broj transakcija terećenja bez naloga povećao se za 8%, a ukupna vrijednost za 5%. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija terećenja bez naloga u posljednje tri godine prikazano je na Slici 11.

Slika 11. Broj i vrijednost transakcija terećenja bez naloga

Izvor: HNB

Na razini mjeseca u 2016. godini prosječno je izvršeno 12,6 milijuna transakcija terećenja bez naloga s prosječnom vrijednosti od 277,0 milijuna kuna mjesečno. Prosječna vrijednost transakcije terećenja bez naloga izvršene prijenosom s računa za plaćanje potrošača iznosila je 13 kuna, a izvršene prijenosom s računa za plaćanje poslovnog subjekta 62 kune.

5. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

Transakcije platnim karticama izdanima u RH prikazane u točki 5. Izvještaja obuhvaćaju nacionalne kartične platne transakcije izvršene platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH. Pružatelji platnih usluga izdavatelji³ u RH jesu:

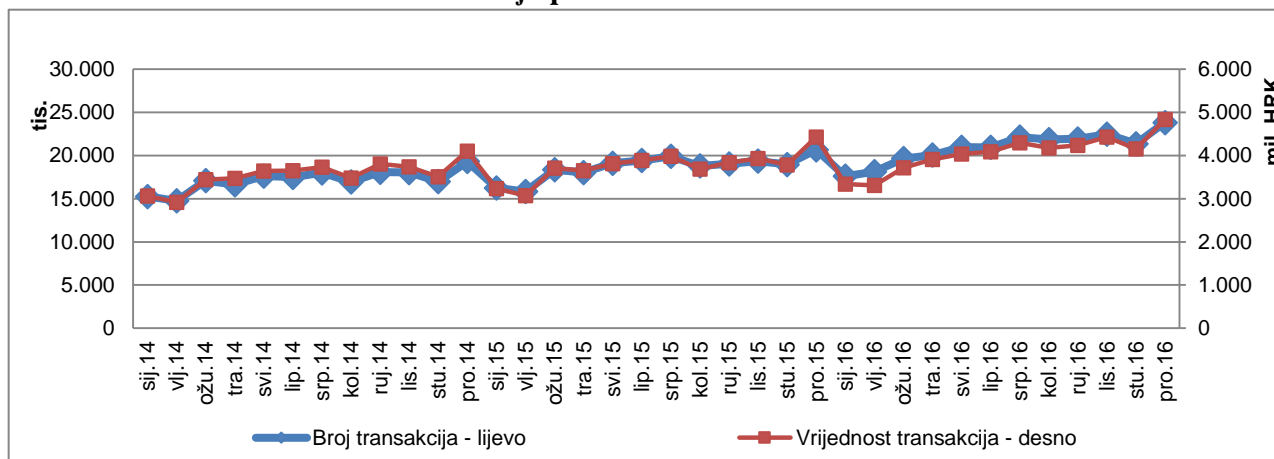
1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Za potrebe ovog Izvještaja u nacionalne kartične transakcije⁴ uključene su isključivo:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom te
- trajni nalozi i izravna terećenja naplaćeni preko platne kartice.

Takvih nacionalnih kartičnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u 2016. ukupno je izvršeno 251,0 milijun u ukupnoj vrijednosti od 48.540,9 milijuna kuna. Usporede li se ti podaci s podacima iz 2014. i 2015., ukupan broj nacionalnih transakcija platnim karticama izdanima u RH na razini godine prosječno se povećavao za 10%, a ukupna vrijednost za 7% godišnje. Kretanje ukupnog broja i vrijednosti nacionalnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u posljednje tri godine prikazano je na Slici 12.

Slika 12. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

Izvor: HNB

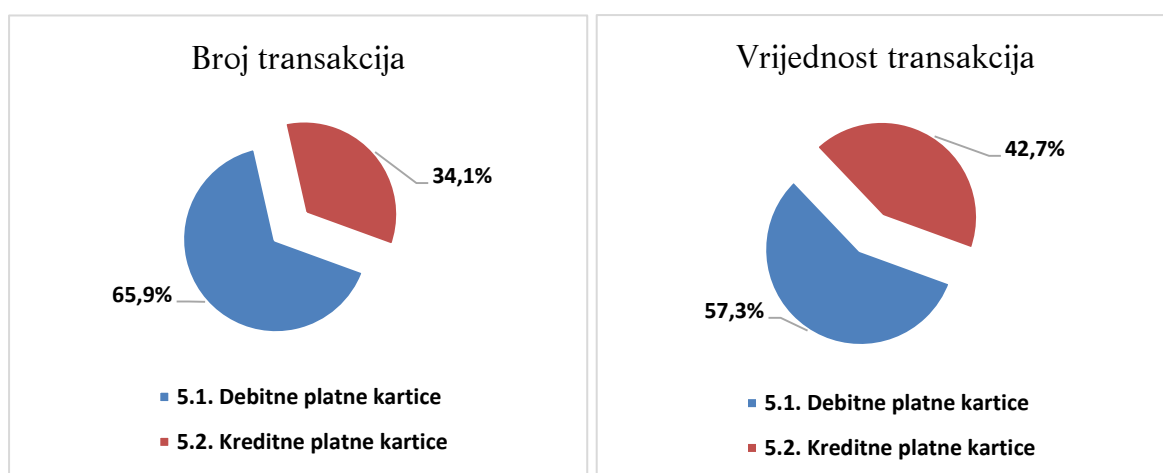
³ Platne kartice izdane u RH kojima su se izvršavale nacionalne kartične transakcije tijekom 2016. izdavalo je 26 kreditnih institucija i dvije institucije za elektronički novac.

⁴ Transakcije podizanja i polaganja gotovog novca platnom karticom, kao i transakcije naknada, kamata, članarina i sl. koje je naplatio izdavatelj preko platne kartice, u ovom Izvještaju nisu uključene u nacionalne kartične transakcije.

Nacionalne transakcije platnim karticama izdanim u RH u Izvještaju podijeljene su u dvije potkategorije: 5.1. Debitne platne kartice i 5.2. Kreditne platne kartice. Debitne kartice obuhvaćaju isključivo debitne kartice, dok kreditne platne kartice obuhvaćaju kreditne, charge, revolving, kartice s odgođenom naplatom i članske kartice.

Na dan 31. prosinca 2016. od ukupnog broja⁵ platnih kartica izdanih u RH njih 6.944.246(79%) bile su debitne platne kartice, a njih 1.878.574 kreditne platne kartice (21%). Debitnim karticama izvršeno je 165,4 milijuna transakcija ili 65,9% s ukupnom vrijednosti od 27.823,9 milijuna kuna ili 57,3%. Ostatak od ukupnog broja nacionalnih transakcija platnim karticama izdanim u RH izvršen je kreditnim karticama (85,6 milijuna transakcija ili 34,1% s ukupnom vrijednosti od 20.716,9 milijuna kuna ili 42,7%). Udjeli debitnih i kreditnih platnih kartica u ukupnom broju i vrijednosti transakcija platnim karticama izdanim u RH prikazani su na Slici 13.

Slika 13. Udio debitnih i kreditnih platnih kartica u ukupnom broju i vrijednosti transakcija platnim karticama izdanim u RH

Izvor: HNB

Prosječna vrijednost nacionalne transakcije izvršene debitnom karticom izdanim u RH u 2016. iznosila je 168 kuna, a nacionalne transakcije izvršene kreditnom karticom izdanim u RH 242 kune.

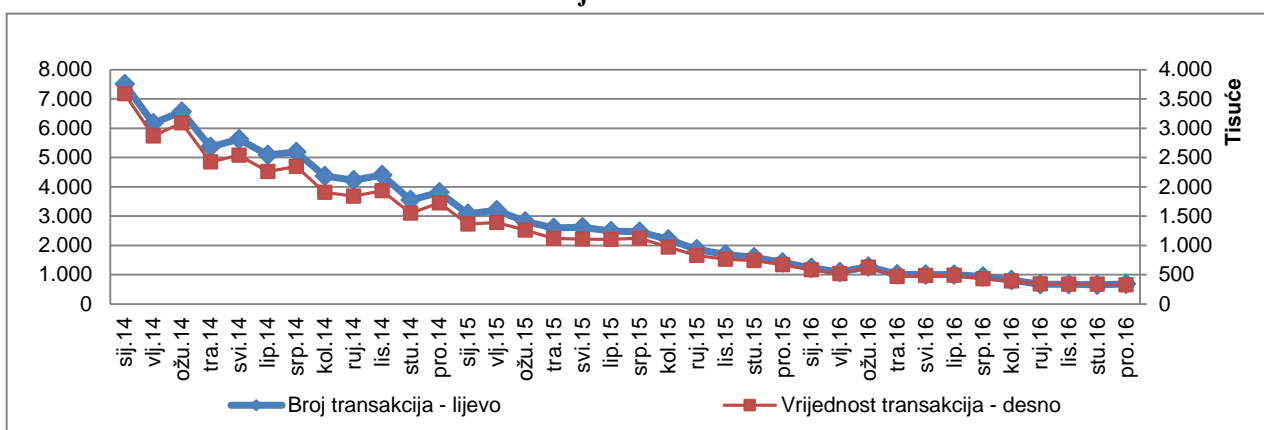
⁵ Na dan 31. prosinca 2016. u RH ukupno je evidentirano 8.822.820 izdanih platnih kartica. Od ukupnog broja izdanih platnih kartica njih 95% izdano je potrošačima, a 5% poslovnim subjektima.

6. Transakcije čekovima izdanima u RH

Transakcije čekovima izdanima u RH obuhvaćaju isključivo nacionalne platne transakcije kupnje čekom.

U RH je u 2016. ukupno izvršeno 11.039 transakcija kupnje čekom u ukupnoj vrijednosti od 5,3 milijuna kuna. Prosječna vrijednost jedne transakcije kupnje čekom iznosila je 482 kune. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija kupnje čekom u RH u posljednje tri godine prikazano je na Slici 14.

Slika 14. Transakcije čekovima izdanima u RH

Izvor: HNB

Podaci prikazani na Slici 14. upućuju na padajući trend korištenja čeka kao instrumenta plaćanja te njegov zanemariv udio u ukupnom broju i vrijednosti svih nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija.

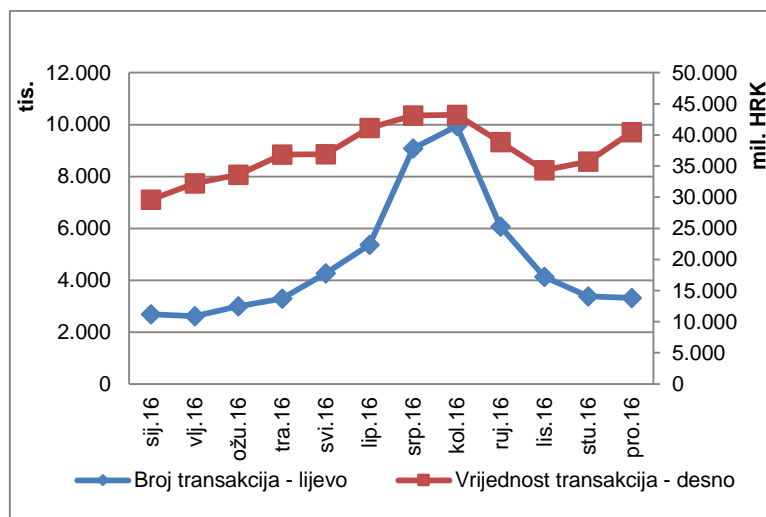
B) MEĐUNARODNE BEZGOTOVINSKE PLATNE TRANSAKCIJE

Međunarodna bezgotovinska platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga nalazi u RH, a drugi izvan RH. Podaci o međunarodnim bezgotovinskim platnim transakcijama u Izvještaju grupirani su u četiri kategorije:

- Poslani kreditni transferi,
- Primljeni kreditni transferi,
- Transakcije platnim karticama izdanima u RH i
- Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH.

U RH tijekom 2016. ukupno je izvršeno 57,1 milijun međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 446.101,9 milijuna kuna. U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2015., ukupan broj transakcija povećao se za 18,3%, dok se ukupna vrijednost smanjila za 0,5%. Prosječna vrijednost jedne međunarodne bezgotovinske platne transakcije u 2016. iznosila je 7.808 kuna. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija prikazano je na Slici 15.

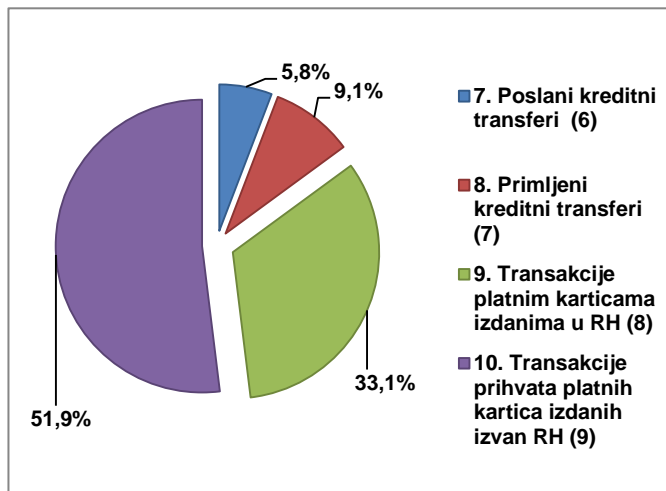
Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija

Izvor: HNB

Na razini mjeseca u 2016. prosječno se izvršavalo 4,7 milijuna međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija s prosječnom vrijednosti od 37.175,2 milijuna kuna mjesečno. Eksponencijalni rast broja međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija od travnja do kolovoza 2016. pojašnjen je u dijelu povezanom s transakcijama prihvata platnih kartica izdanih izvan RH.

Slika 16. Struktura međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija

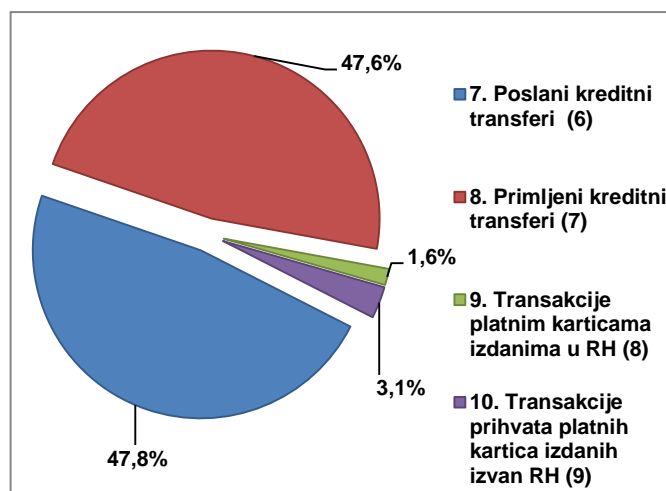

Izvor: HNB

posljednjem mjestu nalazili su se poslani kreditni transferi s udjelom od 5,8%.

Najveće udjele u ukupnom broju međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2016. imale su transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH s udjelom od 52,0% i međunarodne transakcije platnim karticama izdanim u RH s udjelom od 33,1% (Slika 16.). Slijedile su ih transakcije međunarodnih kreditnih transfera u korist računa za plaćanje u RH s udjelom od 9,1%, a na

Slika 17. Struktura međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija

Izvor: HNB

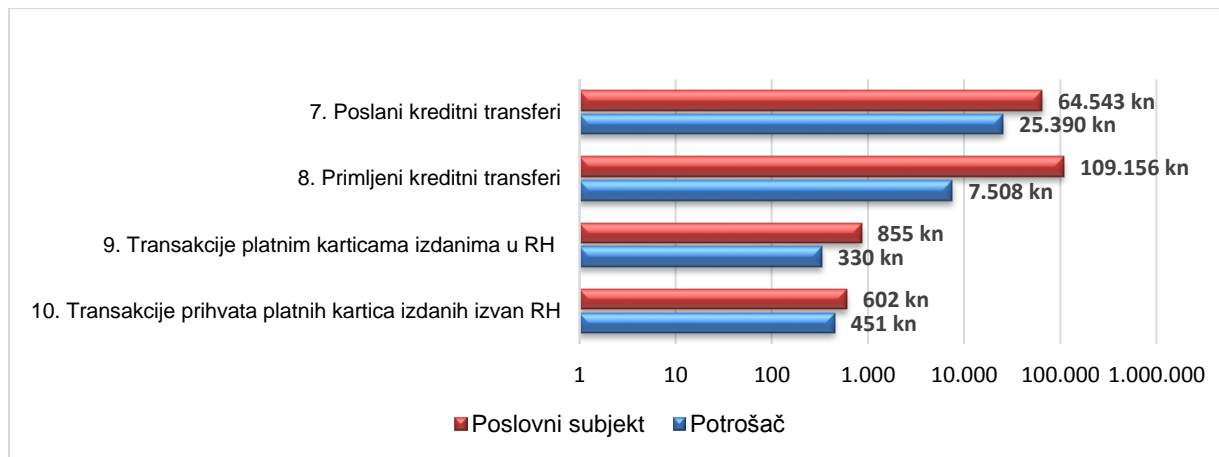
računa za plaćanje u RH, a 47,6% na međunarodne kreditne transfere izvršene u korist računa za plaćanje u RH. Udio od 3,1% u ukupnoj vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH, a udio od 1,5% međunarodne transakcije platnim karticama izdanim u RH.

Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija (baš kao i nacionalnih) rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u transakcijama većih vrijednosti. To je vidljivo i iz prosječne vrijednosti međunarodne bezgotovinske platne transakcije koja je za međunarodni kreditni transfer dosta veća od prosječne vrijednosti međunarodne transakcije platnom

Iz strukture vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija (Slika 17.) vidljivo je kako udio međunarodnih kreditnih transfera čini više od 95% ukupne vrijednosti, odnosno od ukupne vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija 47,8% vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija odnosi se na međunarodne kreditne transfere izvršene na teret

karticom. Prosječne vrijednosti međunarodne bezgotovinske platne transakcije za potrošača i poslovnog subjekta prikazane su na Slici 18.

Slika 18. Prosječna vrijednost međunarodne bezgotovinske platne transakcije

Izvor: HNB

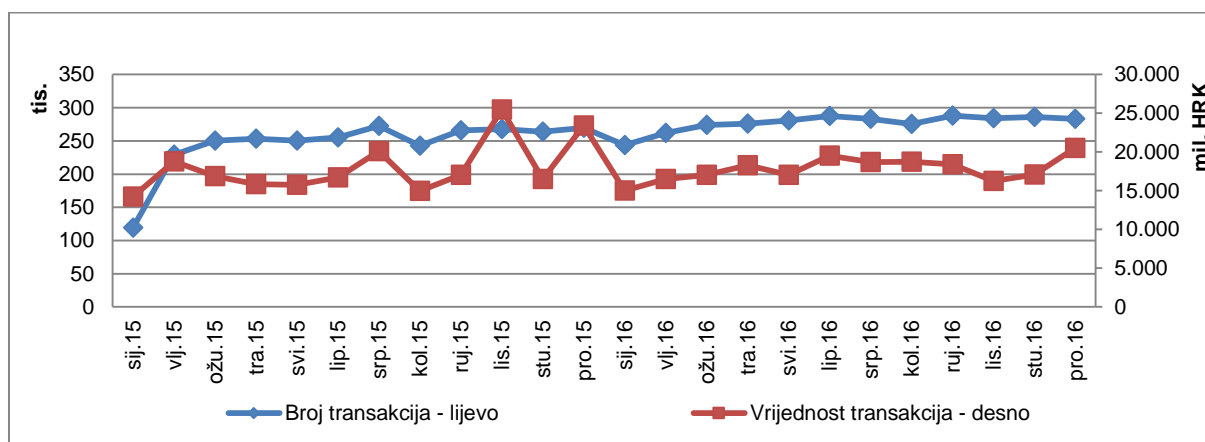
U nastavku Izvještaja pojedinačno je analizirana svaka od kategorija međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija.

7. Poslani kreditni transferi

Poslani kreditni transferi obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH. Podaci koji se odnose na izvršene kreditne transfere na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH ne uključuju transakcije koje su kreditne institucije u RH obavile u svoje ime i za svoj račun na financijskom tržištu (npr. plaćanja na deviznom i/ili tržištu kapitala).

U 2016. ukupno je izvršeno 3,3 milijuna transakcija poslanih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 213.098,5 milijuna kuna. U odnosu na 2015., navedeni podatak prikazuje godišnje povećanje ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera za 13% i smanjenje ukupne vrijednosti za 1%. Na razini mjeseca u 2015. i 2016. prosječno je izvršena 261,0 tisuća poslanih međunarodnih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 17.867,2 milijuna kuna mjesečno. Kretanje ukupnog broja i vrijednosti poslanih međunarodnih kreditnih transfera prikazano je na Slici 19.

Slika 19. Poslani međunarodni kreditni transferi

Izvor: HNB

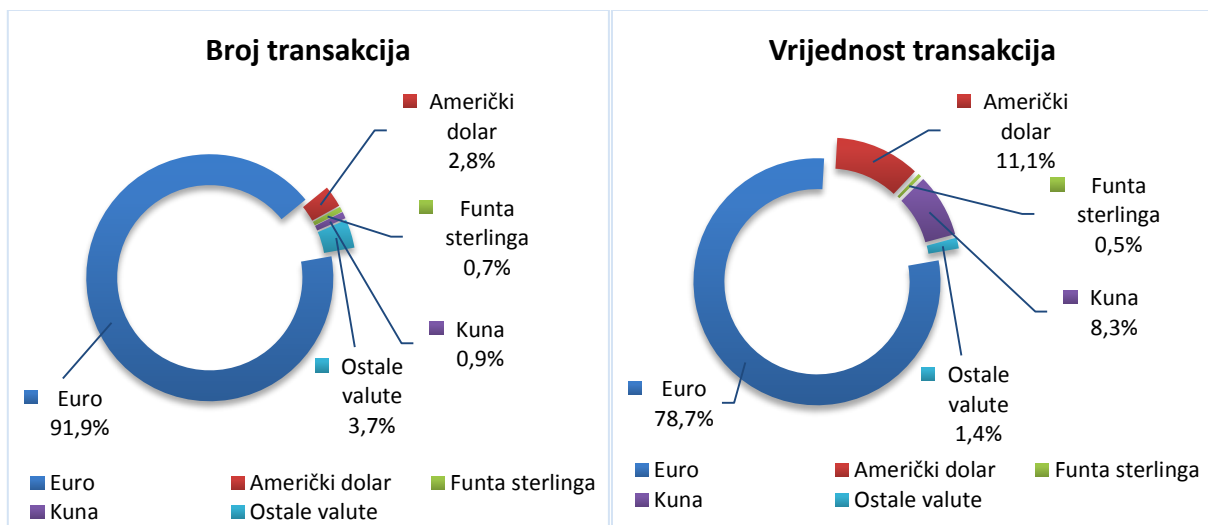
Od ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera u 2016., njih 94,1% izvršeno je na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH u ukupnoj vrijednosti od 201.906,3 milijuna kuna. Na teret računa za plaćanje potrošača u RH izvršeno je 5,7% ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 4.779,0 milijuna kuna. Ostatak od 0,2% udjela odnosio se na udio u broju poslanih međunarodnih kreditnih transfera izvršenih na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH u ukupnoj vrijednosti od 6.413,2 milijuna kuna.

Prosječna vrijednost međunarodnoga kreditnog transfera izvršenog na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta u RH iznosila je 64.543 kune, na teret računa za plaćanje

potrošača u RH 25.390 kuna, a na teret računa za plaćanje kreditne institucije u RH 872.660 kuna.

Analizira li se struktura poslanih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti, može se zaključiti kako su u 2016. najveći broj (91,9%) i najveća vrijednost (78,7%) poslanih međunarodnih kreditnih transfera izvršeni u eurima. Udjeli najznačajnijih valuta u strukturi poslanih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti prikazani su na Slici 20.

Slika 20. Struktura poslanih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti

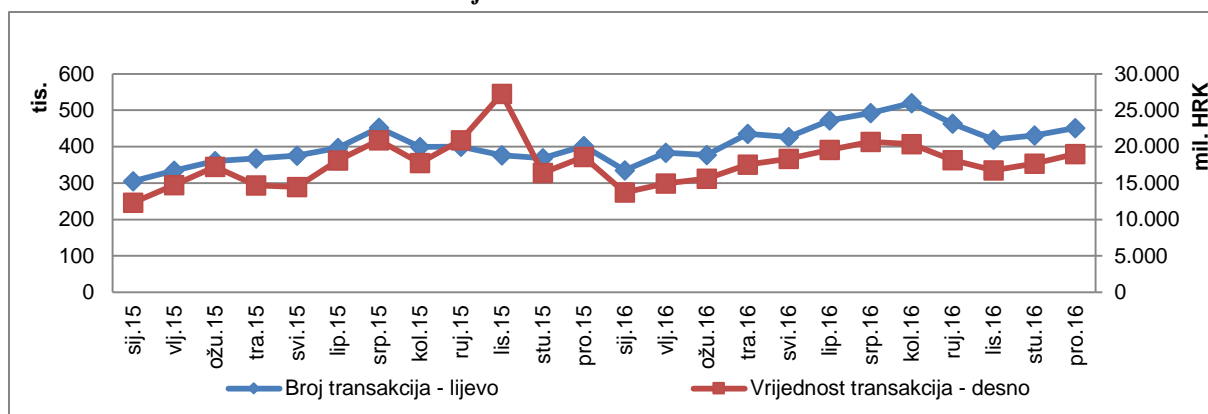
Izvor: HNB

8. Primljeni kreditni transferi

Primljeni kreditni transferi obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene u korist računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH.

Prema dostavljenim podacima kreditnih institucija u 2016. ukupno je izvršeno 5,2 milijuna transakcija primljenih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 212.391,8 milijuna kuna. Usporede li se isti podaci s 2015., ukupan broj primljenih međunarodnih kreditnih transfera povećavao se za 14,8%, a ukupna se vrijednost transakcija smanjila za 0,5%. Na razini mjeseca u 2015. i 2016. prosječno je izvršeno 406 tisuća primljenih međunarodnih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 17.740,7 milijuna kuna mjesečno (Slika 21).

Slika 21. Primljeni međunarodni kreditni transferi

Izvor: HNB

Od ukupnog broja primljenih međunarodnih kreditnih transfera u 2016., njih 69,5% izvršeno je u korist računa za plaćanje potrošača u RH u ukupnoj vrijednosti od 27.186,9 milijuna kuna. U korist računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH izvršeno je 29,8% ukupnog broja primljenih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 169.470,1 milijun kuna. Ostatak od 0,7% u ukupnoj vrijednosti od 15.734,8 milijuna kuna odnosio se na udio broja primljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršenih u korist računa za plaćanje kreditnih institucija u RH.

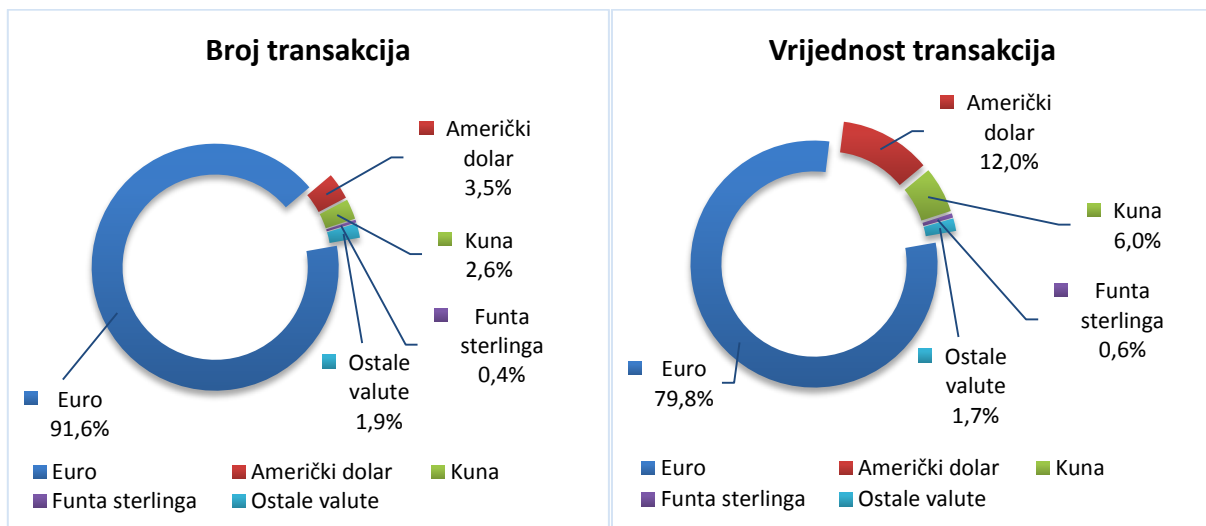
U skladu s tim može se zaključiti kako je najveći dio vrijednosti primljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršen u korist računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH, dok je najveći dio broja primljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršen u korist računa za plaćanje potrošača u RH.

U 2016. prosječna vrijednost međunarodnoga kreditnog transfera izvršenog u korist računa za plaćanje poslovnog subjekta u RH iznosila je 109.156 kuna, u korist računa za

plaćanje potrošača u RH 7.508 kuna, a u korist računa za plaćanje kreditne institucije u RH 462.667 kuna.

Iz strukture primljenih međunarodnih kreditnih transfera u 2016. prema valuti utvrđeno je kako se najveći udio transakcija (njih 91,6% u broju i 79,8 u vrijednosti) odnosio na transakcije u eurima. Slijede transakcije primljenih međunarodnih kreditnih transfera u američkim dolarima s udjelom od 3,5% u ukupnom broju i 12% u ukupnoj vrijednosti primljenih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti. Udjeli najznačajnijih valuta u strukturi primljenih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti prikazani su na Slici 22.

Slika 22. Struktura primljenih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti

Izvor: HNB

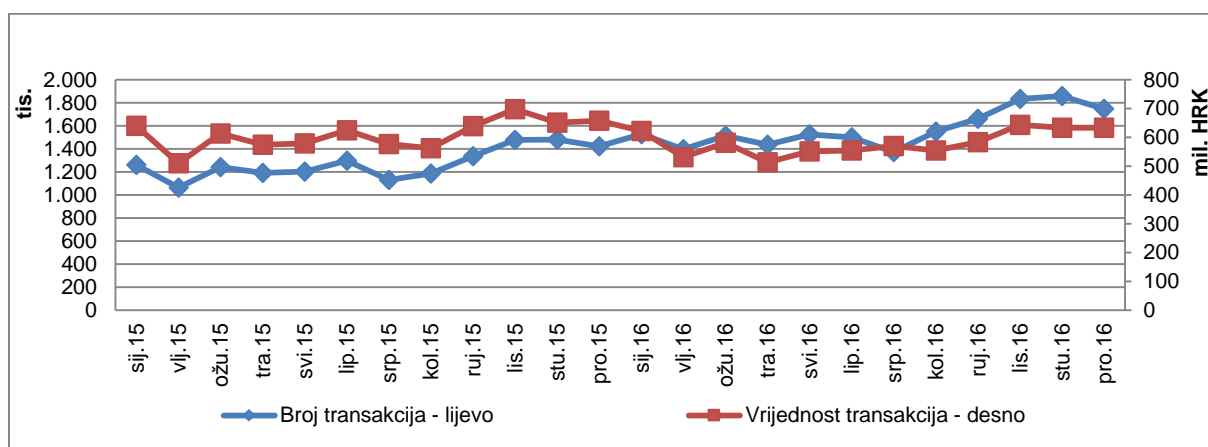
9. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

Transakcije platnim karticama izdanima u RH obuhvaćaju sve međunarodne transakcije platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH, odnosno:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom i
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom.

Prema dostavljenim podacima tijekom 2016. ukupno je izvršeno 18,9 milijuna međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u ukupnoj vrijednosti od 6.970,7 milijuna kuna. Transakcije su izvršene u 139 različitih valuta i 218 različitih država. U odnosu na 2015. ukupan broj izvršenih međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH povećao se za 23,8%, a ukupna vrijednost smanjila se za 4,9%. Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 1,5 milijuna međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH s prosječnom vrijednosti od 580,9 milijuna kuna mjesečno. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u 2015. i 2016. prikazano je na Slici 23.

Slika 23. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

Izvor: HNB

U 2016. od ukupnog broja i vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH, karticama potrošača izvršeno je 93% broja i 83% vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama, dok je karticama poslovnih subjekata izvršeno 7% broja i 17% vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama.

Prosječna vrijednost međunarodne transakcije platnom karticom izdanom potrošaču u RH iznosila je 330 kuna, a međunarodna transakcija platnom karticom izdanom poslovnom subjektu u RH 855 kuna.

10. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH

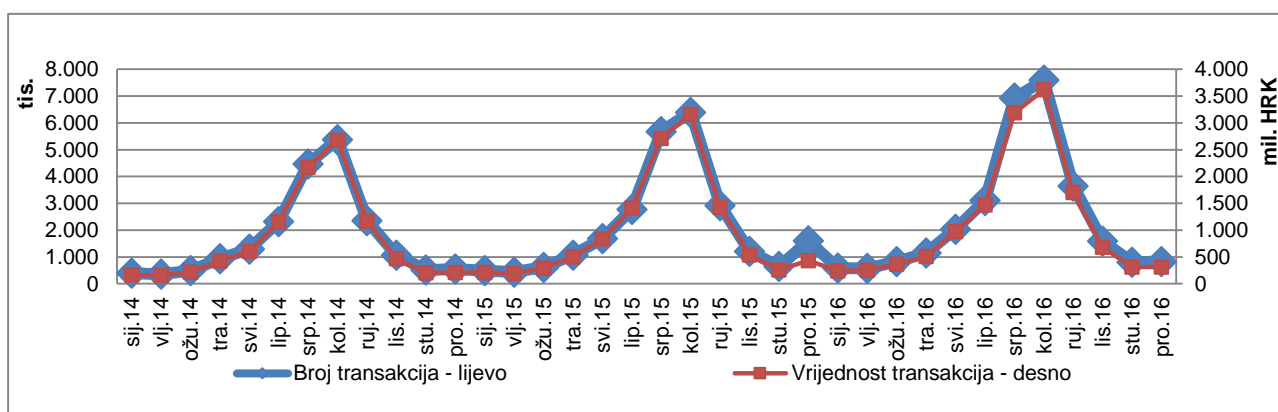
Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH obuhvaćaju podatke o transakcijama prihvata platnih kartica izdanih od pružatelja platnih usluga izvan RH (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj). Pritom su uslugu prihvata platnih kartica izvršili pružatelji platnih usluga prihvatitelji, odnosno:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica.

Za potrebe ovog Izvještaja prikazane transakcije obuhvaćaju isključivo transakcije prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga izvršene preko EFTPOS uređaja i internetom na prodajnom mjestu preko platne kartice.

U 2016. godini ukupno je izvršeno 29,7 milijuna transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u ukupnoj vrijednosti od 13.640,9 milijuna kuna. U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2015., ukupan broj transakcija povećao se za 16%, a ukupna vrijednost za 14%. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica izdanih izvan RH u posljednje tri godine prikazano je na Slici 24.

Slika 24. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH

Izvor: HNB

Podaci prikazani na Slici 24. upućuju na trend rasta ukupne mjesečne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga u razdoblju od travnja do kolovoza. Nakon kolovoza i ljetne turističke sezone obično je slijedio pad mjesečne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga na razine od početka godine. Usporede li se podaci na razini godine u promatranom razdoblju, ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica

inozemnih izdavatelja prosječno se povećavao za 21%, a ukupna vrijednost za 19% godišnje.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2016. za kupnju robe i usluga iznosila je 460 kuna.